

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Poukomožne št. v.
15 kr.)

Oznaniła,
ikrat natismena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznaniła in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprte reklamacije
so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katere se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
ocene poslan knjige
se ne vračajo.

Kako učitelj vzbudi svojim učencem veselje do učenja in kako mu je ravnati, da ga ne zgubijo?

(Za nagrado.)

Motto: Kjer vlada pravo veselje do pouka, izvira-
joče iz prave ljubezni do poklica, tam se
tudi kaže pravo veselje do učenja.

Veselje do učenja se pri učencih razodeva v bistro gledajočem očesu, v živahnosti obličja, v spretnem in gibnem držanji telesa ter se javi najprej v pazljivosti na učitelja in na njegov pouk. Ono se dalje razodeva v gorečem prizadevanji, vse nauke si ohraniti, šolske in domače naloge dobro in natančno izdelati, svoje znanosti iz lastnega nagona razširjevati in se javi potem v gorečnosti za duševno izobraževanje. Nasproti takemu veselju do učenja so razmišljenost, malomarnost, zopernost, mrznost, nemarnost in lenoba.

Razumeva se samo po sebi, da je vspah pouka pred vsem odvisen od veselja do učenja. Vsak doraščen človek dobro vé, kakšen vspah ima delo, katero opravlja nevoljno, in vendar lahko nevoljo premaga. Kaj pa imamo pričakovati od delavnosti nežnega otroka, ako mu manjka veselja in ljubezni do dela? V šoli, v kateri manjka učencem veselja do učenja, je žalostno in na vspah napredovanje ni misliti. Otroci sedijo raztreseni in zaspani v klopih, gledajo zamišljeno pred se, ne zmené se za pouk, ali pa brezmišelnó poslušajo, igrajo z rokami, se dolgočasijo in vže komaj čakajo na konec šolskega pouka. Oni odgovarjajo le z jedno besedo, tiho, negotovo ali pa tudi nič, ter ostajajo pri odgovorih leno obračaje in stegaje se od jedne strani na drugo. Oni iz šole ostajajo, imajo za šolske zamude ničevne izgovore, ali pa prihajajo zmerom prepozno, radi pozabijo zdaj to, zdaj ono šolsko reč doma, ne delajo in se ne učijo nobedne naloge, ali pa le polovičarsko in površno, ali pa le toliko, do kolikor jih primora strah. Takšne šolske razmere razdražijo polagoma stariše, osobito one, katerim šola ni baš zeló pri srei, kateri zategadelj tudi šolsko obiskavanje svojih otrok nalašč zanemarjajo, ker šoli lahko očitajo: „Otroci se tako nič ne učijo!“ Ni čuda, da se konečno tudi učitelja poprime neka stalna nevoljnost in grenkost, vsled katere se ne zmeni niti za vspah svojega pouka, niti za napredek svojih učencev, ter tako srdit svoj pouk prične z grenkim tarnanjem in ga konča s trdim ravnanjem. Samo po sebi se razumeva, da po takem med učiteljem, med učenci in stariši vlada neko žalostno razmerje: pouk je brez vspaha in poučevanje in učenje postaja zmerom težavnejše. Ako si vse to pred oči postavimo, je vprašanje zares dovolj važno: „Kako vzbudi učitelj svojim učencem veselje do učenja in kako mu je ravnati, da ga ne zgubijo?“ Sredstva v ta namen je iskati pred vsem pri učitelju samem.

Res je, da se tu in pa tam nahajajo razmere, katere veselje do učenja morijo ali pa ga pretijo zadušiti, tako n. pr. prenapolnjene učilnice, prerani prestop v višje razrede, preobilna učna tvarina, ubožstvo, zanemarjenost mladine, itd. Akoravno se te ovire ne dajo povsod odpraviti, vendar — kakor me uči lastna skušnja — zamore učitelj pri takih ali enakih zunanjih zaprekah veselje do učenja pri svojih učencih vzbujati in pospeševati, ako je to, kar bi bil: vesten učitelj, korenjak, navdušen za svoj poklic. Oglejmo si torej vsa ona sredstva bolj na tanko, katera se učitelja ponujajo v dosego veselja do učenja pri svojih učencih.

Prva poglobitna potreba je ljubezen in spoštovanje, katero si mora učitelj pridobiti od tistega trenutka, ko otroci vstopijo v šolo.

Bodi-si otrok, vstopivši v šolo, po svojih duševnih močeh še tako slabo razvit, nekaj vendar čuti, — dobrohotno ljubezen, s katero ga učitelj sprejme in ž njim ravna.

Zahtevanje ljubezni mu je prirojeno, čustvo ljubezni je v njem vže vzbudila ljubezen starišev, osobito matere. Otrok kmalu opazi, kdo mu hoče dobro. Ako učenci vidijo, da jih učitelj ljubi tudi oni njega ljubijo in mu zaupajo in po takem je uspešnost njegovega delovanja zagotovljena.

Otroci, kateri svojega učitelja ljubijo, obiskujejo šolo radi in z veseljem, so radi okoli učitelja in se mu družijo odkritosrčno. Zategadelj se sami ogibljejo šolskih zamud in prepoznega dohajanja, da oni celo v stariše silijo, da jih puščajo v šolo hoditi. Takšni otroci pa se tudi čutijo srečne in vesele, ker so si v svesti, da jih učitelj ljubi. Ta veselost pa rodi veselje do učenja, spodbuja k vstrajnosti, premaguje mladostno lahkomišelnost ter vzbuja občutljivost do vsega dobrega. Ob enem sega takim učencem učiteljeva zadovoljnost črez vse; oni se trudijo, priboriti si to zadovoljnost na vsak način, od tod njihova urnost, pazljivost, tekmovalna marljivost in neutrudljiva delavnost.

Ljubezen pa si pridobi učitelj, ako se varuje nagle jeze in vsake hude strasti v svojem obnašanju, marveč se svojim učencem kaže kot njihov dober prijatelj, ž njimi z mirnim premislekom, prizanesljivo, potrpežljivo in dobrotno ravna ter ima ž njimi odkritosrčno sočutje v besedi in dejanju.

Ali ta dobrohotnost in to sočutje se ne sme spriditi v mehkočutnost. Napačna je tudi dobrohotnost, katera se otrokom dobrika, se njihovim muham prilega, njihove napake spregledava in se ž njimi šali. Ta napačna dobrohotnost ne ravna po vzgojevalnih načelih, ampak po spremenljivi volji in se javi v čutnih vtisih ali pa celo v sebičnih ozirih proti premožnejšim, imenitnejšim ali drugače ljubeznjivejšim otrokom; po takem pa učitelj ravna proti jednim pristransko in jim daje prednost, druge pa zaničuje. Vsled tega pa zgine ljubezen in zaupanje do učitelja. Prava dobrohotnost je enakolična, brezstranska, strogo dosledna in da čutiti vsakemu učencu, da pri vsej ljubezni zmerom in povsod moral veljati le učiteljeva volja in najti pokorščino. Iz tega sledi učiteljeva avtoriteta, — spoštovanje, brez katerega bi bil učitelj kmalu svojim učencem le za igračo. To spoštovanje je plačilo za učiteljev trud. Pridobi si ga pa učitelj le po veselji do poklica in zvestobi v poklici. Iz onega izvira radostno, iz te pa vestno izpolnjevanje stanovskih dolžnostij. Vestni učitelj začne z veselim sreem svoje vsakdanje delo, ne potrači nobednega trenutka, ne pušča nikoli otrok samih, oskrbuje jih zmerom s primernim delom, ne trpi nobedne lenobe in grde razvade v šoli ter tako daje svojim učencem oživljavač vzgled prizadevnosti, natančnosti in vstrajnosti.

Učitelj, kateri si ljubezen in spoštovanje učencev pridobi in ohrani, more tudi v zelo neugodnih razmerah opraviti mnogo. Njegove so mlade dušice, njega se oklepajo, voljno in radostno se mu pokorijo, učenje jim je radost, vsak nov napredek jim dela novo veselje, učitelj in učenci tekmujejo med seboj — učitelj v veselji do poučevanja, učenci v veselji do učenja.

Druga poglavitna tirjatev je v načinu, kako učitelj poučuje. Pouk sam mora pomagati, da vzbuja učencem veselje do učenja in da ga potem ne izgubljajo. Zategadelj se mi zdi tukaj umestno, da se spomnimo lastnostij takšnega pouka. Pouk mora biti nazoren, ker „nazornost je temelj vsega spoznavanja“. Čim bolj si učitelj prizadeva, poučevati nazorno, tembolj vzbuja njegov pouk zanimanje, tembolj je vspešen in toliko globejši so vtisi, ki jih pusti za seboj. Zategadelj so neposredna opazovanja rečij, in kje se to ne da! — obrazei, podobe, primerjave z enakimi in z znanimi rečmi, popisi, prilike in povesti tolake važnosti v pouku. Ta nazorna sredstva vzbujajo in npenjajo pazljivost, vzbujajo zanimanje za reč in olajšavajo razumevanje, sprijaznjujo učence s predmetom ter tako vnemajo učencu veselje do učenja.

Da pa učenčevih močij ne oslabimo, kar bi utegnulo učence oplahiti in jim povzročiti nevoljo, mora biti pouk učenčevim močem primeren. Primeren pa je, ako se ozira na znanosti in zmožnosti, katere učenci vže imajo, torej prehaja od znanega k neznanemu, od lahkega k težjemu, tako da razvija duševne moči po stopinjah. Pouk je primeren, ako učitelj natanko in razločno ali razumljivo razlaga, s potrpežljivostjo napeljuje in podpira, pa se tudi skrbno varuje preobložiti učence. Pri vsem tem pa polaga dober temelj v početnih naukih, se ne prenagli, ne pozabi marljivega ponavljanja in potrebnih pismenih vaj, zahteva pravo razumnost tega, kar se otroci učijo, se ozira na vporabo v življenji ter polagoma pripravlja učence k samodelavnemu učenju.

Temu pa je treba zelo zanimivega poučevanja, katero izvira iz pravega, živega veselja do predmeta prosto, razumljivo in srčno iz učiteljevih ust. Kar ni jasno, kar je preobširno in dolgočasno, to ne zanima odraslih, še manj pa otrok.

Ako bi se pa vendar otroci le utrudili, naj jim učitelj ugaja s tem, da svojo poučevanje nekoliko spremeni; kratki prenehljaji, telovadne vaje z rokama, z glavo in s trupom, pripovedke, pesmi, uganjke so krepčalni odpočitki. Zraven tega pa učitelj vzbuja in povzdiguje samočustvo, spodbuja učence na tekmovanje s zmerno pohvalo ali pa z dokazom posebnega zaupanja proti marljivim učencem, starejše pa opozarja na važnost in potrebnost učnih predmetov.

Ker pa so zmožnosti učencev in deloma tudi njihove zunanje razmere različne mora se skupni pouk na vse učence ozirati in sicer tako, da vsaj večina učencev zadostuje in doseže učni smoter. Pri tem pa naj učitelj porabi vsako priložnost, da nadarjene učence spodbuja, še bolj slabejše pa ljubeznjivo podpira.

Ako učitelj po teh načelih poučuje, bodo učenci gotovo dobili veselje do učitelja, šole in pouka. Takšen pouk vnema znotrajno in se polasti otroških zmožnostij; šola s takšnim poukom je vesel kraj živahnega duševnega razvoja.

Tretja poglavitna potreba je dober učni način. Ta olajšava učencu učenje, učitelju pa poučevanje in veže oba v primerni vzajemni delavnosti. Nočem govoriti obširneje o metodi, hočem omeniti le to, da dobra učna metoda vzbuja, ohranja in vkovarja pazljivost, bistri razumnost, kolikor se to da v ljudski šoli, oskrbi vsako duševno moč z delom ter pospešuje samodelavnost. Dober učni način pa tudi učitelju pripomore, da hitro zve, kako so učenci pouk razumeli in česa niso razumeli prav, kje in česa učencem še manjka in kaj mu je zategadelj še ponavljati. On spoznava natančneje zmožnosti učencev, kar ga sili, da ta ali oni predmet zdaj tako, zdaj drugače obdeluje, kakor se mu zdi gledé na zmožnosti učencev primerno. Dober učni način je torej tudi važno sredstvo, da učencem vzbujamo veselje do učenja. Koliko boljša in pripravnejša je metoda, toliko zanesljiveje vpliva na učence, toliko bolje pa je tudi zagotovljeno zanimanje učencev za pouk.

Velike važnosti so v tem oziru vprašanja, katera daje učitelj svojim učencem. Gledé na vprašanja velja trditev: „Kjer učitelj čvrsto (urno) vprašuje, učenci pa krepko

in točno odgovarjajo, tam je pravo torišče mladostnega duha, tam je polje, ki obeta veseli razvoj duha.“ Tam mrtvemu mehanizmu ni prostora, in ni priložnosti za razmišljenost in nepazljivost. Učitelj in učence sta zedinjena v živi delavnosti, katera daje obema radost in veselje.

Četrta potreba je končno nekršljiva disciplina. V prvi vrsti je treba, da vlada v šoli natančen red. Vse se mora goditi o pravem času, na pravem mestu in v pravem vsporedu. Kjer tega stalnega reda manjka, tam se zgubi čas in se vsiljuje zmota. Iz tega pa sledi razmišljenost in malomarnost, katera gotovo ne pospešuje veselja do učenja. Zategadelj naj učitelj zahteva, da vsi učenci prihajajo v šolo o pravem času in svoje prostore zasedajo in da seboj prinašajo le za šolo potrebne reči. Učitelj naj pouk točno o določenem času začne in konča in naj skrbi, da imajo vsi učenci svoje določeno delo. Tu naj gleda na to, da so knjige in pismene naloge snažne; poslednje naj natančno pregleduje in popravlja točno. Med tem pa, ko učitelj svoje učence na takšni stalni red napeljuje, bodi sam izgled reda pri svoji osebi. Tu ne trpi ničesar v učilnici, kar bi v njej ne bilo na svojem prostoru ali kar bi utegnilo motiti pazljivost; na njegovi mizi in v omari se vidi najlepši red združen s snažnostjo, tako da ne samo učilnica, ampak cela šola napravi vzvišen vtis. Takšen red tudi učencem dobro dene, jih napeljuje k rednemu delu, upliva celo na domačo hišo, spodbuja učence k marljivosti ter pospešuje veselje do učenja. Temu natančnemu redu se druži primeren mir med poukom; učitelj prej ne prične, dokler ni vse tiho in mirno; vsak učence ima svoje delo, katero mu gre, nobeden ne govori nepoklican, pa tudi drugemu ne zašpeta. Med tem, ko učitelj iz svojega mesta vse pregleduje, so vsi na njegovo besedo pozorni ali pa se pečajo s svojim delom. V tem zunanjem miru pa ne miruje znotrajna gibčnost, in to je ona prava blažena tihota, katera učence obvaruje nepazljivosti, razmišljenosti in lenobe, marveč jih napolni z veseljem in z gorečnostjo, da bolje napredujejo. Tihota pa, katera ne izvira iz veselja do pouka, ampak iz strahu, ali pa iz lenobe in duševne omahljivosti, je smrtna tihota duševnega razvitka.

To so poglavitne potrebe v dosego veselja do učenja. Res je, da te potrebe tirjajo od učitelja mnogo, česar najizvrstnejši učitelj ne more spolniti zmerom. Starost, bolehnost, velike skrbi, žalost itd. povzročijo marsikaterokrat pri učitelju grenkost srca in tako njegovo pravo, živo delovanje ovirajo. V takih slučajih pa si moramo misliti, da zaradi naše lastne slabe volje ne smejo trpeti učenci. Samo v jedni takšni nesrečni uri utegnili bi pokvariti veliko več ko pa kedaj zopet popraviti. Krotitev in zatajevanje samega sebe, to so one čednosti, katere zahteva evangelijski od vsakega kristjana, največ pa od učitelja-vzgojitelja. In zares, krotitev in premagovanje samega sebe nima nikjer toliko očitnih uspehov, ko ravno pri vzgojevalnem pouku. Večkrat je stopil za svoj poklic vnet in vesten učitelj s težkim in žalostnim sreem pred svoje učence, želeč si, naj bi šolske ure skoraj pretekle. Pa ko je minolo nekaj trenutkov, mu je odleglo, in čutil se je mirnega. On sam spodbuja z ljubeznijo mu vdane učence, in ti pa zopet vplivajo na njega z pazljivostjo, z znotrajno radostjo in z ukaželjnostjo, — on hvali ure, katerih se je prejal, hvali jih zaradi dvojnega dobička: zaradi svojega olajšanja in zaradi napredovanja svojih učencev. Naj bi se takšno blagotvorno vzajemno delovanje učiteljev in učencev mnogokrat, da vsikdar in povsod nahajalo!

Štajerski podučitelji in volilna pravica.

Spodnještajerski podučitelji vložili so spomenico do vis. c. kr. dež. šol. sveta, ozir. vis. c. kr. ministerstva za uk in bogočastje, s katero prosijo ugodnega odloka z ozirom na njih volilno pravico pri izbiranju učiteljskega zastopnika v okrajni šolski svet ozir.

odposlanecv k dež. učit. konferenciji, katera se jim vkljub postavnih določil za nje govorečih po nekod noče pripoznati. Ob enem naprosili so nekega-uda let. dež. konferencije, da njih prošnjo pri dež. konferenciji zastopa. Napominana spomenica obsega te-le točke:

Mi stalni podučitelji in podučiteljice ne smemo voliti delegata za dež. konferencijo in tudi ne strokovnjaka v okraj. šol. svet. S tem se nam krati postavno dovoljena pravica in dovoljujemo si zaradi varstva svojega dostojanstva opomniti sledeče:

Po § 48, al. 2 držav. šolskega zakona z dne 14. maja 1869 ima vsak državljan pravico do stalnega nameščenja kot učitelj ali podučitelj, kateri si je pridobil v smislu § 38 al. 2 ej. leg. spričevalo sposobnosti. Na ta način postava ne dela razločka mej učitelji in podučitelji niti pri izpitih, niti pri nameščenju, kajti oba morata jednako službo opravljati in imeti jednako sposobnost. Če se je ohranil v nekaterih deželah, kakor na Štajerskom naslov podučitelj, radi tega v omenjeni postavi ni bila merodajna razlika pri izpitu sposobnosti ali gledé službe; ampak odločevalni so jedino le stroški. Ako se podučiteljem in podučiteljicam, ki se pri svojem delu jednako mučijo kakor učitelji, dobé pa slabšo plačo od njih, ter nimajo pravice do petletnih doklad, kratijo radi naslova tudi še brezplačne pravice pri volitvah, tako je to popolnoma brezobzirno in nepostavno, ne oziraje se na nedoslednost, ki se kaže v tem, da volijo stalni podučitelji in podučiteljice v državni in deželni zbor in v občinski zastop. Le gledé na stanovske in pedagogično-didaktične zadeve — horrible dictu — kréjjo se jim pravice. Oglejmo si dotične točke šolskega zakona malo natančneje.

Državni šolski zakon § 45, al. III. s 14. maja 1869 se glasi: „Vsi učitelji na javnih šolah celjskega okraja so dolžni vdeležiti se okrajne učiteljske konferencije“. Vpraša se, kaj misli in razumi visoki postavodajalec z naslovom „učitelj“. Je-li name-raval z besedo „učitelj“ določiti skupno učiteljstvo, ali pa le jedino kategorijo učiteljev, kateri naj bi se vdeležili, glasovali in volili. Ker pa postava na raznih drugih mestih razvrstitev moškega in ženskega učiteljskega osebja natančno razločuje, je popolnoma naravno, če se razumijo pod imenom učitelj — ravnatelj, nadučitelji, nadučiteljice, učitelji, učiteljice, podučitelji in podučiteljice. Tudi v navadnem življenju se razumeva besedo učitelj — sploh vso učiteljsko osebje. Tako razlaga gospod naučni minister § 45, ker prišteva v svojem izpeljavnem ukazu z 8. maja 1872 vsled § 4 tudi stalno nameščene podučitelje in podučiteljice k pravih udom okrajne učiteljske konferencije in jim dovoljuje vsled alineja 2 omenjene § 4 vse pravice v vseh zadevah okrajne učiteljske konferencije in tudi aktivno in pasivno volilno pravico. Gospod naučni minister v § 14 tega ukaza določuje dalje: Udje okrajne učiteljske konferencije volijo zastopnike v deželno konferencijo. Po tem takem ni dvombe, da volitev za deželno konferencijo spada v področje okrajne učiteljske konferencije, pri kateri pa imajo nedvomno aktivno in pasivno volilno pravico tudi vsi podučitelji in podučiteljice,* kateri imajo spričevalo sposobnosti. Določneje se vendar ne more nobeden ukaz glasiti, kakor ta. — A vendar nas je izključil gospod konferenčni voditelj pri okr. učit. konferenciji dne 20. jun. 1892 od vseh volilnih pravic. To očitno krčenje naših pravic se ni vršilo samo letos v okrajih: Ptuj, Ormož in Rogatec, ampak tudi po celej deželi vže mnogo let.**) Vsakdo lahko sam razvidi s kakim veseljem naj pričakujemo velevažnih sklepov deželne konferencije, v kateri skoraj polovica učiteljstva ni zastopana, (vštevši namreč tudi provizorične in pomožne učiteljske osebe, katere itak nimajo volilne pravice).

Jednako se nam krati pravica pri volitvi strokovnjaka v okrajni šolski svet, kar se tudi po celi deželi godi, akoravno spadate obe volitvi pod jedno in isto § 3 vis. minist.

*) Tako je, in ako se ta določba kje tolmači drugače, se tolmači — napačno.

***) V mariborskem okraju ne.

ukaza, kakor tudi volitev stalnega odbora in knjižniškega odseka; a vendar se nam ni nikdar kratila volilna pravica v zadnjih dveh rečeh. — Volitev strokovnjaka se sicer v § 25, lit. d dež. zakona od 8. febr. 1869 določuje, da ga volé v okraji stalno (dauernd) nameščeni učitelji, a besedici stalno (dauernd) in definitiv ste istega pomena. Ako učiteljska oseba nima spričevala sposobnosti, itak ne more biti stalno nameščena (§§ 40, 38 drž. šolskega zakona od 14. maja 1869).

Da obsega izraz „učitelj“ tudi v tem slučaju vse učiteljske moči: ravnatelje, nadučitelje, učitelje, posvetne (weltliche) učiteljice ter vse podučitelje in podučiteljice s spričevalom sposobnosti, kakor tolmači vže večkrat navedeni minist. ukaz drž. šol. zakona, je brez dvombe gotovo, kajti po doslovni besedi bi morali le učitelji kot kategorija voliti in sicer izvzemši ravnatelje, nadučitelje in vse učiteljice, — zadnjih § 25 tako ne pozna — kar se pa še nikdar godilo ni. Državni šolski zakon od 14. maja 1869 pa po času itak presega določbo deželne z 8. febr. 1869.

Ministersko tolmačenje mora se v teh zadevah smatrati kot jedino pravo ravnilo, kajti po § 48 (sklepni odstavek) se nalaga vis. gospodu naučnemu ministru izpeljava vsake deželne postave. Vis. c. kr. naučno ministerstvo ne bo in tudi nikdar ni predložilo v prevzvišeno potrjenje (sankeijo) deželnih postav, ako se ne strinjajo v vseh točkah z državnimi, kakor se je s temi volitvami vže toliko let godilo in se še godi.

Pedagogiški razgled.

Kako se je zbral na Alabamskem učni zaklad.

Po uradnem spisu „History of Education in Alabama 1702—1889 by Willy G. Clark“ posnel Fr. — k.

Prvič so se naselili Evropejci po pokrajinah, ki leže dandenejši v Alabamski državi, leta 1702. in sicer so to bili Francozi pod vodstvom Le Moyne de Bienvilleax. Postavili so ob reki Mobile trdnjavo St. Louis de la Mobile. Ta prostor pa ni bil ugoden, ker so bile tam vsako leto povodnje.

Osem let kesneje (leta 1710.) se je torej naselbina prestavila tje, kjer zdaj stoji mesto Mobile. Razven te naselbine in še treh do četril drugih Francozi niso skušali razširiti se po deželi. Vse ostalo so imeli rudečkoži Indijani v svoji oblasti.

Vso dolgo dobo francoskega gospodarstva po teh krajih se je malo, če sploh kaj storilo za vzgojo mladeži. Prebivalcev je bilo malo in se niso odlikovali po delavnosti in rednosti.

Brez dvombe pa so imeli začetno šolo, kojo so oskrbovali in nadzorovali župniki.

Leta 1742. so naseljenci prosili francosko vlado, da bi jim ustanovila učni zavod, kjer bi se vzgojevali jihovi otroci; vlada pa tej prošnji ni ugodila, češ da je naselbina premalo važna. Takrat je bilo v Mobilu naseljenih kakih 300 prebivalcev.

Niti za angležke (1763—1783), niti za španske vlade (1783—1800) se je kaj storilo za vzgojo tamošnjega prebivalstva.

Za vojske upornikov proti Angležem so se jeli ljudje po tistih pokrajinah naseljevati v večem številu in tako je prebivalstvo po Tensas in Tombigbee zlatno naraslo.

Naseljenci so bili Angleži in uskoki iz Georgije in južne Caroline, ki so hoteli kot pristaši Angležev ogniti se vojskinim nezgodam.

Prvo šolo je ustanovil na Alabamskem neki John Pierce ob reki Tensas, kjer je bilo naseljenih mnogo Škotov.

Vže leta 1811. se je ustanovila prva akademija po sklepu deželne vlade.

Ko se je nehala vojska s Creekskimi rudečkožci (1813—1814), so ti morali opovedati se svojim pravicam na obširne pokrajine, ki so zdaj del alabamske države, ki se je ustanovila in osnovala 3. marcija leta 1817. Središče nove države je bilo mestece Saint Stephens, kjer se je vže v sledečem letu osnovala Saint Stephens Academy. To mestece pa je jelo kmalu pojemati. Tudi učni zavodi so izginoli in dandenejši raste tam, kjer je pred leti stalo mesto, obširen gozd.

Leta 1818. je sklenil kongres postaviti, po kateri je morala premeriti se vsa alabamska zemlja, kar so je prej imeli v oblasti rudečkožci. Po isti naredbi se je

moral dejati na stran vsaki šestnajsti delež, katerega doneski bi naj omogočili vzdrževanje učnih zavodov za prebivalstva dotičnih mest. Vrh tega se je ukazalo, da ostane delež jednega celega mesta neporabljen, katerega bo tajnik državne blagajnice dajal v najem; najemnino pa je porabiti za vzdrževanje učnega semenišča v dotičnem okraji.

Ko se je Alabamsko sprejelo kot država v Unijo, se je določilo v sprejemni naredbi 2. marca leta 1819., da vsaki 16. delež ozemlja vsakega mesta, ali pa če bi bil prodan ali obremenjen na kakšenkoli način, bližnji delež jednake vrednosti mora biti zagotovljen meščanstvu za šole in da 36 de-

ležev, ki jih bo določil tajnik državne blagajnice pod nadzorom predsednika združenih držav z vže prej omenjenim deležem vred mora ostati za vzdrževanje učnega semenišča in se v zakonu določiti, da se to sme porabiti le za semenišče. Upravljanje teh zemljišč se je izročilo posebnemu zboru „the board of trustees“, ki je deloval po posebnih zakonih.

Tako zdatno je skrbela alabamska država za vzgojo svojih otrok. Na taki podlagi je bila država kot ravnopravna vrstnica sprejeta med zedinjene države po sklepu celega kongresa 14. decembra leta 1819.

Listi slovenskega učitelja — kolesarja.

(Konec.)

Bosenska kréma se imenuje han, krémar pa handžija. Kakor naše kréme, tako so tudi hani različni. Ta han ob planinskem potu je bil neznaten, a tudi v tem hanu lahko prenočiš. Toda med tem ko ti posteljejo v dolinskem hanu z melkimi blazinami in duški, zadovoljiti bi se moral ta z golimi tlemi in slabo streho. Niti drage pravice, da bi smel prodajati žganje, si ta handžija ni mogel kupiti. Prodaja torej samo kavo. Naročim kave in handžija mi jo prinese, odtrga z ostrejša praprotnino ter ž njo pomeša sladko tekočino. Poskušam pravo, dobro kavo brez tuje primesi. Handžija natoči mi v drugič. Med tem se pa spomni, da ne znam sedeti čepé na podveznih nogah ter mi prinese nizek stolec na treh nogah. Med tem gre karavana mimo. Nikdo se ne ustavi. Vprašam handžija, kako je to, in handžija mi odgovori, da imajo Turčini ramazan ter da tedaj Turčin od zgodne zore do trdega mraka ne jé, ne pije, in ne kadi, kakor da bi bil mrtva stvar. Čez nekoliko časa podam se zopet na pot.

Kmalu potem zagledam onstran reke Bosne Dvor. V Dvoru je znamenito novo pravoslavno semenišče z malo cerkvico in enakim stanovanjem. Pravoslavnega semenišča prej ni bilo, zato se je pa tudi zgodilo v Bosni mnogokrat, da je znal mnogi pop le za silo čitati, s pisanjem mu je šlo zelo trdo. Poprej si je namreč pop izbral kakega strežnika ali „djaka“. Ta se je pri popu priučil pisanju in čitanju in vsem molitvam, kar baš ni majhna stvar; kajti obredi vztočne cerkve so brez koneca in kraja, take pa seveda tudi molitve. Znatí mora vsak pop cerkvene knjige, bukvar, časoslov

psaltir, in trebnik, razven tega peti tropare, pričestne, heruvike, oktoih itd. Le malo jih je hodilo nekedaj v inostranske šole. Vladika ga je potem zapopil. Višji popje so bili prej tuji Grki, katerim ni bilo do tega, kako je kdo sposoben, glavna stvar jim je bila, da je dobil vladika svoje pristojbine. Duhovščina je črtela Grke. Zato so jih Avstrijci odstranili. Popje so oblečeni večinoma v črne mantije (duhovne haljine), a na glavi imajo črne kamilavke, cilindro brez okrajev. Blizu Dvora je Vigošče. Pri Vigošči dobivajo mangan. Kako velikanske so te tovarne, razvidno je iz tega, da imajo 20km dolgo zasebno montansko železnico. Po tovarnah je električna razsvetljava, telefon itd. Mangan pošiljajo v tovarne v London, Marseille, Prago itd. — Iz Dvora se dospé v Rajlovec, a iz Rajloveca v kopalnišče in letovišče Ilidže, katere imajo prijazno lego. Krasna nova poslopja so sezidana večinoma po vzoreih inostranskih vil evropskih letovišč. Za tem letoviščem se vidi dobro obraščeni Igman, a za tem se dviguje 2060m visoka Bjelašnica deloma s sneženim vrhuncem. Vmes pa je ozka dolina, skozi katero si je naredila pot Željeznica. Po Sarajevskem polji vije se pa plitva Bosna. Desno stransko hribovje, na katerih vidimo prijazna poslopja, dopolnjuje lepo naravno sliko. Pred nami leži Sarajevo ob bregih Miljačke in ob pobočji gôr, katere mesto od treh strani obdajajo. Kolo-dvor bosnijske železnice je od mesta pol ure oddaljen. Vmes pa so nove vojašnice, tovarne in druga poslopja. Sploh je ta del mesta podoben kakemu drugemu avstrijskemu mestu. — Mračilo se je vže, ko sem do-

spel v mesto. Prav lepo je bilo videti lučice na minaretilih, katere Turčini za ramazana prižigajo.

Drugo jutro si površno ogledam ulice in trge po Sarajevu, potem se napotim na goro k stari stari katoliški cerkvi. Ta gora je nekako tako visoka kakor Šmarna gora. Od tam je krasen razgled na Sarajevo. Mesto Sarajevo ima toliko prebivalcev kolikor Ljubljana. Razprostrto je pa vendar na skoraj četirikrat večjem prostoru. Glavni del novega mesta je ob bregih Miljačke, ostali del pa ob pobočji gor, ki obdajajo od treh strani Sarajevo, a staro mesto s podrtim obzidjem leži višje ko ljubljanski Golovec. V starem mestu je nova citadela, druge utrdbe so pa še višje. Hiše ob pobočji gor so obdane z vrtovi. Vmes pa so turška pokopališča, katerih je toliko, da zavzimajo več *ha.* prostora. V zemljo, kjer leži Turčin, ne pokopljejo nobednega več. Nekatera pokopališča so zelo zapuščena. Pastirji pasejo črede ovc, in iz nagrobnih kamenov sezidali so obzidja. V mestu so celo spremenili turško pokopališče v mestni park. Čudno je videti, kako iz grmovja štrlijo beli nagrobni kamni. — Jeden del mesta je podoben delu drugega avstrijskega glavnega mesta. Mimo lepe in bogate pravoslavne in krasne katoliške cerkve, vidiš tu samo nova lepa poslopja, kakor gimnazij, učiteljišče, vojaško učilnico, razne hotele, kavarne itd. Tudi več novih zasebnih palač vidiš tu. — Razni uradi so po novih lepih posloppjih, samo deželna vlada je še v starem, a prav lepem posloppji. Blizu nje je stara, velika vojašnica. Ostali del mesta je ohranil svoj orientalski značaj. Osobito Čermeluške ulice, kjer v katakombah prodajajo židovski, turški in srbski trgovci razno blago. Katakombe so namreč staro poslopje, v katerem prodajajo trgovci ravno tako kakor pri nas kramarji na semnji. Luč dohaja skozi strešna okna, a pred nočjo vedno zaprejo. Okrog tega poslopja prodajajo po raznih ulicah jedila, pijače in druge reči. Tu vidiš tudi čevljarje, krojače, konjske kovače, itd.

Velike snage tu ni. Džamij ali turških cerkev je v Sarajevu blizu 80. Med temi ste carova in begova džamiji največji in najkrasnejši, a nekatere med njimi so prav majhne ter imajo lesene minarete ali stolpe. Pri turškem pokopališču sem opazoval tudi pogreb. Ako pri Turkih kdo umrje, zamašijo mu oči, nos, usta, ušesa ter ga zašijejo v žakelj. Kmalu potem ga neso, ako je ramazan pred džamijo, ako pa ni, pa takoj na pokopališče. Nosačev ne najmejo,

ampak se vrstijo. Smešno je videti, kako drug drugega snujejo stran; kajti vsak sorodnik, prijatelj, znanec umrlega se potruži, da umrlega nekaj časa nese. Dospelvi na pokopališče ga pokopljejo, potem se za njega klanjajo ali molijo. Na grob denejo potem bel kamen, kateri je navadno brez napisa ter ima pri moških na vrhu podobo zvitka (turbana).

Ko sem bival v Sarajevu, praznovali so katoličani veliko noč, pravoslavni veliko noč. Turki ramazan in židje sedem-dnevni praznik. Pomujala se mi je torej prilika, ogledati si razne obrede. V praznikih so premožnejši Sarajevčani večinoma — osobito mladi svet — evropsko napravljeni. Jediní fez jih znači Bosnjake, a nežni spol je začel opuščati tudi fez. Osobito so dimije ali širokohladne Bosnjakinje po mestih vže redke. Le pri pravoslavni velikonočni procesiji sem videl veliko Srbkinj v krasni, zelo dragoceni narodni noši. Pri tem pohodu se vidi veliko dragocenostij; kajti staroverska cerkev je zelo premožna, ker so najbogatejši trgovci Srbi, kateri za svojo cerkev prav veliko darujejo.

Šolstvo povoljno napreduje. Sedaj so v Sarajevu višji gimnazij, realka (za pravoslavne, kateri imajo srbski naučni jezik), učiteljišče, vojaška učilnica, več deških in dekliških šol. Tudi je tu več zasebnih zavodov, tako poučujejo deklice šolske sestre. Tudi po drugih večih mestih bosenskih in hercegovskih se nahajajo za katoličane pravoslavne trirazredne šole. Razven tega imajo šolske sestre nove dekliške šole v Travniku, Derventu, Banjiluki, Livnu in v Mostaru. Mohamedanci imajo svoje šole skoraj po vseh mestih. Njihove šole so vendar verske ter se delijo v male („mejtfe“ in velike („medrese). V malih se učijo učenci za silo čitati in pisati. Glavni predmet je veronauk. Učiti se morajo namreč turških molitvic in rekov iz korana, katerih pa ne razume niti jeden učence.

Učenci se v trirazrednih ljudskih šolah učé na deželi hrvaško, v Sarajevu v évetorazrednici tudi nemško in madjarsko. Ko je Avstrija zasedla Bosno, bilo je šolstvo oudi zelo zanemarjeno. Učili so večinoma katoliški duhovni popje in hodže. Katoliki so imeli vže davno dosto izobraženih duhovnov in oo. frančiškanov, kateri so se izobrazili v inostranskih semenišéh. Vže leta 1851. so imeli v treh samostanih tri gimnazije in semenišča. Tudi so ustanavljali vže od leta 1848. „narodne šole“. Pri hodžah in popih je bila naobrazba navadno

plitva. Zato se učenci niso mogli Bog ve kaj naučiti. Branje in pisanje je večinoma zadostovalo. Le malo pravoslavni je prej obiskavalo inostranske šole. Zato so pa bili po okupaciji začetkoma skoro vsi uradniki in učitelji inostranci. Sedaj imajo pa za nižje uradnike in učitelje vže dovolj naraščaja. A tudi za višje uradnike bo sčasoma dovolj naraščaja; kajti Bosnjaki in Hercegovci sedaj pridno obiskujejo vsencilišča. Učenci v velikih turških šolah se zovejo „softe“. To so glasoviti turški „bogoslaveci“, ki se učé nekoliko tudi „mohamedanskega pravoznanstva. Ti so postajali pozneje „kadije“ (sodniki) ali pa „hodže“ (župniki in učitelji). Bogati poturčenci so pred okupacijo pošiljali svoje sinove v Carigrad v šolo. Tam so se učili turški. Sedaj pa turški

mladeniči pridno obiskujejo srednje šole. Tako je v vojaški učilnici skoro polovica Turčinov.

V Sarajevu je več tisoč tujecev. Osobito je tu veliko vojakov. Ti, kakor tudi olikani Bosnjaki, povzročijo, da je jeden del mesta v istini jednak večjim avstrijskim mestom. Ako greš ondi v prodajalnice, hôtele, kavarne, pozabil bi, da si v Sarajevu, ako bi te tem ter tje kak fez na to ne opominjal.

Iz Sarajevga sem delal proti Mostaru, Mokru, Pale, itd. lepe izlete. Za danes naj bo dovolj.

Ako Vam ngajajo, gospod urednik, taki popisi, poročati Vam hoče, kar bode v počitnicah videl zanimivega

Vaš udani
kolesar:

Slovstvo.

Novosti.

„Zabavna knjižica za slovensko mladino“. Opozarjamo p. n. slovensko učiteljstvo, da je marljivi naš tovariš, g. Ant. Kosi v Središči pred kratkim izdal 2. zvezek svoje „Zabavne knjižice“, kateri nam v marsičem še boljše dopade, kakor prejšnji zvezek. Lahko ga torej priporočamo najtopleje. Cena zvezku je 15 kr. Natančneje oceno tega zvezka podamo, kakor hitro se dotični g. poročevalec odzove svojej obljudi.

„Pedagogiški letnik“, katerega izdaja in zalaga „Pedagogiško društvo v Krškem“ je pred kratkim izšel pod dosedanjim uredništvom v svojem 5. letu (1891—1892) in ima to-le vsebino: 1. Franjo Gabršek: Jana Amosa Komenskega: I. Šola v igri (IV. del). II. Kako pregnati lenobo iz šol. — Prevel in uvod dodal... 2. Iv. Lapajne: Simon Rudmaš, koroški šolnik in domoljub. — 3. Jos. Bezljaj: Jednostavni predmeti iz stavbarstva in strojstva. Spisal Karol Hesky. — Poslovenil. . 4. J. B.: Kotomerstvo. — 5. —z—: Iz norimberske risarske izložbe l. 1890. — 6. I. L.: Pogled na pedagogiško polje l. 1891. — 7. Marija Michel: Statistiški pregled ljudskega šolstva v Avstriji l. 1890. — 8. Poročilo o „Prvi slo-

venski stalni učilski razstavi“ Pedagogiškega društva. — 9. Fr. Gabršek: Poročilo o delovanji „Pedagogiškega društva“ l. 1891. — 10. Vabilo. — Iz tega pregleda se vže razvidi, kako bogato z dobrim blagom je založen ta najnovejši proizvod pedagoške naše književnosti. Opozarjajoč naše čitatelje na „Vabilo“ jedinega pedagoško književnega društva, koje podajemo na drugem mestu, priporočamo društvo in njegovega predsednika g. Fr. Gabršek-a v najzdatnejšo podporo, želeč da bi bil vsak slov. učitelj in učiteljica tudi ud „Pedag. društva“ v Krškem. Peti „Pedagogiški letnik“ dobi se pri „Pedag. društvu“ v Krškem in po knjigarnah po glđ. l-40 komad.

„Hoffmann-ove povesti“. Podjetna knjigarna Janeza Giontini-ja v Ljubljani nam je podarila četiri mične Hoffmann-ove povesti za mladino v dobrem slovenskem prevodu. So to: „Bog pomaga“, „Peter Prostak“, „Kar Bog stori, vse prav stori“ in „Kako vzgaja usoda“. Vsak zvezek je okrašen s četirimi jeklorezi, prav takimi, kakoršne ima dotični nemški izvirnik. Cena vsaki trdo vezani knjižici je 40 kr., vsi čtirje zvezki pa se dobivajo s poštnino vred za 1 glđ. 70 kr. — Slovenskim roditeljem in šolarskim knjižnicam te povesti priporočamo kar najtopleje.

Proslava tristoletnice J. A. Komenskega.

Ogerski Brod. Česko učiteljstvo je postavilo v Ogerskem Brodu na Moravskem na Marijanskem namestji pred ondotno meščansko šolo v proslavo tristoletnice velik spomenik Komenskega. Slavnosti odkritja imenovanega spomenika se bodo vršile dne 23. in 24. avgusta t. l. najslavesnejsim načinom. V torek, t. j. dne 23. avg. vrši se velik vsprejem gostov

in razdelitev premočiš. Zvečer istega dne priredi učiteljstvo v mestu slovesno bakljado z mirozovom. Mesto bode z zastavami in slavoloki okrašeno ter razsvetljeno. Spomenik Komenskega se bode odkril v sredo dne 24. avgusta v prisotnosti učiteljstva iz Česke, Moravske in Šlezije. Hrvatsko in poljsko učiteljstvo bode zastopano po svojimi odposlancih. Slav-

nosti se vdeležé tudi mnogobrojna neučiteljska česka društva. Učiteljice in druge gospodične pridejo v českej narodnej noši. Telovadna društva českich gospá in gospodičin nastopijo v sokolskej noši, k katerim se pridruži česko sokolstvo. Mesto Ogerski-Brod podpira slavnost z velikim doneskom. Teh slavnostnih dnij zboruje v Ogerskem Brodu „Ustředný spolek jednot učiteljských na Moravě a ve Slezku“, kateremu se pridruži kot gost „Ustředný spolek jednot učiteljských v Čechách“. Slovensko učiteljstvo bode gotovo pri odkritji spomenika zastopano, a mi drugi, katerim je nemožno se teh velikih slavnostij vdeležiti, pošiljamo vže 23. avgusta a najpozneje dne 24. avgusta zjutraj brzozjavke „zbranemu učiteljstvu v Ogerskem Brodu“ (Ungarisch Brod, Mähren). Osobito naj ne zamujajo naša učiteljska društva na Štajarskem, Kranjskem in Primorskem izraževati z brzozjavnicami svoj poklon velikemu

Komenskemu, kakor tudi vedno pobratimstvo českkemu učiteljstvu.

Prerov. Da bi se mnogobrojni gostje učitelji iz Česke in drugih dežel ob jednom lahko ydeležili tudi slavnosti tristoletnice Komenskega v Prerovem na Moravskem, odkrilo bode ondi učiteljstvo spominsko ploščo Komenskega, katero je oskrbel „Ustředni spolek jednot učiteljských na Moravě a ve Slezku“ dne 21. in 22. avgusta t. l., ob jednom se bode vrsila slavnost tudi pri ponovljenem spomeniku Komenskega. V predvečer slavnosti bode mesto razsvetljeno in prirejana bode velika bakljada. V gimnazijskem poslopji pa se otvori obširna razstava učil in učnih pripomočkov. Udeleženci dobé prosto stanovanje. Oglasila vsprejema izdajatelj pedagogiskega časopisa „Komensky“ gosp. Fr. Slaměnik, ravnatelj v Prerovem (Prerau, Mähren.)

R.

Društveni vestnik.

Občni zbor „Pedagogiskega društva“.

Dne 27. junija t. l. je zborovalo „Pedagogičsko društvo“ na vrtu gosp. Gregorič-a v Krškem.

Predsednik gosp. Fran Gabršek otvori zbor s toplim pozdravom do navzoče, katerih je bilo okoli petdeset udov in dokaj gostov; prijateljev šole.

Vlado je zastopal c. kr. okrajni komisar gosp. Alfonz Pirc. Predsednik ga predstavi kot poznatega delovalca na literarnem polji.

Za tem omenja gospod predsednik, naj se spominjamo najprej presvitlega vladarja Njih Veličastva Franca Jožefa I., in povabi društvenike na trikratni „živio“, čemur se zbor navdušeno odzove in zapoje „Cesarsko pesem“.

Potem poroča gospod predsednik o delovanji minolega leta. Zadnji občni zbor je imelo društvo 15. julija leta 1891. Odbor je razpisal in povabil društvenike na 5. dan maja k zborovanju v Kostanjevico, a radi v okolici razsajajoče kužne boleznj moral je je preklicati in odložiti na nedoločen čas.

Društveno delovanje se je stekalo poglavito v izdanji petega „Pedagogiskega letnika“. Ker je društveno gmotno stanje dokaj neugodno, prisiljeno je bilo društvo izdati ga za dve leti 1891. in 1892. Da bi si opomoglo, razposlal je odbor vsem slovenskim učiteljem in učiteljicam povabila k pristopu, ponatisnjena iz letošnjega letnika, in vsakemu je pridejal položni listek (ček). To nas stane sicer veliko, a nadejati se je povoljnega vspeha, slovenskemu učiteljstvu mora biti vendar na tem, da si društvo opomore in da more nadaljevati pričeto literarno delovanje. Torej tovariši in tovarišice, na noge, skušajte med prijatelji in znanci razpečavati „Pedagogiske letnike“ in privabite jih v naš delokrog, potem bode društvo dobro napredovalo in

svojo zadačo lahko spolnjevalo; odbor se ne straši ne truda ne dela. Dokler bodo pa zaboji polni knjig in blagajna prazna, primorani smo mirovati.

Odbor je prosil slavni deželni odbor za podporo. Prošnja še ni rešena in ni prišla na vrsto, ne pri lanskem, ne pri letošnjem zasedanji deželnega zbora; tudi se je odbor oglasil pri slavni c. kr. deželnem šolskem svetu s prošnjo za odobrenje društvenih učnih knjig: „Vzgojeslovja“, „Ukoslovja“ in „Dušeslovja“ in za priporočbo pomožnih knjig: „Jezikovni pouk“ in „Navod za risanje“, kar vse še ni rešeno.

Kakor prejšnja leta, obračal je odbor tudi letos vso pozornost na stalno učilsko razstavo, in ima tudi v tem oziru zabeležiti lepe vspehe, kar kaže razstava sama, razvidi se pa tudi iz letnika.

Med letom se je odbor pridno shajal k sejam. Konstituiral se je pa tako, kakor prejšnja leta, kar je gospodom tovarišim in gospicam tovarišicam itak znano iz „Pedagogiskega letnika“.

Tako je podal gospod predsednik verno sliko o delovanji društva, osobito njega odbora.

Po tem se je gospod Ivan Lapajne v toplih besedah spominjal prerano umrlega nam tovariša, odbornika v našem društvu in vrlega sotrudnika na pedagoškem literarnem polji, gosp. Frana Jamsčeka, šolskega ravnatelja „Reichenburškeje soli“. Povabil je sotrudnike v priznanje sožalja, naj mu zakličejo „Slava mu in blag spomin“. — Voli se po navetu mesto njega v odbor Florijan Rozman iz Krškega, drugi odborniki ostanejo per aklamacionem prejšnji.

Mesto blagajničarice gspdc. M. Michel, ki je na dopustu, poroča o gmotnem stanji društva gospod predsednik. Dohodkov je bilo 459 gld. 89 kr., stroškov pa 454 gld. 30 kr., preostanka torej 5 gld.

59 kr. in delež 12 glđ., ki ga ima društvo pri posojilnici v Krškem. Račun se potem pregleda in odobri.

Letnina se določi za prave in podporne ude na 1 glđ., cena „Letničku“ za neude 1 glđ. 40 kr.

Gospod Potrebin izreka željo, naj bi društvo podpiralo izdajo Nedved-ovo 8 cerkvenih mešanih zborov. Iz društvene blagajne se temu ne more ustreči, torej predlaga Dr. Romih, naj nabira naročnike med društveniki in gosti, na kar jih precej nabere.

Dr. Romih se zahvaljuje na to gospodu predsednika na trudoljubivem, požrtvovalnem delovanju pri vodstvu društva, pri spisovanju, urejevanju, izdaji in izpečevanju „Pedagogijskega letnika“, čemur zbor soglasno pritrjuje. Flor. Rosman omenja sodelovanja gospoda J. Bezlaj-a pri „Pedagogijskih letnikih“; na njegov predlog mu izreka zbor soglasno zahvalo.

Gospod Lunder nasvetuje, naj bi društvo vsaj dvakrat v letu zborovalo. Dr. Romih podpira ta predlog in po nasvetu g. Grčar-ja sklene se dvakratno zborovanje zunaj, jedenkratno pa v Krškem.

Gospod Potrebin želi še podpore slovenskim učiteljskim abiturijentom pri njih veselici 4. avgusta t. l.; po večstranskem nasvetu pobira isti proste doneske in nabere precejšnjo svotico.

Gospod predsednik zaključi 7. občni zbor s presrečno zahvalo za mnogobrojno vdeležbo in daljšo vneto za razširjanje društva, kažoč njega literarni namen in pomen za naše šolstvo.

Tako smo končali letošnji občni zbor „Pedagogijskega društva.“ V veseli družbi nam je potekel hitro popoldan in proti večeru smo se razšli vsak na svoj dom.

Maribor. 30. dan junija t. l. bil je za okraj mariborski oni dan, ko se vse učiteljstvo ozira na minolo šolsko leto, ko ogleduje sad svojega trudopolnega delovanja na polju pedagogijskem, ko skupno rešuje in se posvetuje o važnih šolskih vprašanjih, ko se stavijo razni nasveti in ko se izdelava program za bodoče leto, kojemu naj posveti učiteljstvo vse svoje moči.

Točno ob 1/2 9. uri se zbere učiteljstvo v e. kr. učiteljski, kjer predsednik e. kr. okr. šol. nadzornik gospod ravnatelj H. Schreiner vdeležence konferencije pred vsem vabi, da ž njim zakličejo trikratni „ž.vio“ Njih Veličanstvu presvitlemu cesarju, prevzišecemu pospešitelju in zaščitniku naše ljudske šole. Besede gospoda predsednika najdejo v zboru navdušen, gromoviti odmev.

Svojim namestnikom imenuje gospod predsednik gosp. M. Nerat-a, tajnikom pa zbor izbere per acclamationem gosp. J. Schulman-a in gospd. M. Turk.

Sedaj nadaljuje gospod predsednik blizu tako-le: „Po vže obče razširjeni navadi, pripada mi v tem-le trenutku naloga, podati nekako sodbo o stanju šol

našega okraja. To nalogo morem tem hitreje rešiti, ker se moja letošnja opazovanja naslanjajo le blizo na polovico šol, in mi dosedaj ni bilo mogoče vseh obiskati. Povodom svojega nadzorovanja sem se z učiteljstvom posameznih šol posvetoval, ter jim svoje mnenje o njih šoli vsikdar odkrito in po najboljšem prepričanju izrekel. Hočem-li iz pridobitih zaznamkov sklepati na šolstvo našega okraja, ki se kakor sem vže omenil, opirajo le na del podrejenih mi šol, tedaj moram ločiti učitelja in šolo.

Res prijeten položaj je za me, ker morem izrekaty vkupnemu učiteljstvu našega okraja neprikrito, odkritosrečno priznanje. Vaše zadržanje, skoro bi rekel, je brez izjeme primerno stanovskemu poklicu in stanovskej časti. Kakor sem opazoval, uživata med ljudstvom isti ugled, ki gre vašemu stanu v občini, in to mi je najboljše merilo za vaše vedenje. Tudi v izpolnjevanju svojih dolžnostij sem opazal živahno prizadevanje. Videl sem, da vi vsi svoje najboljše znanje posvečujete šoli, tako tudi pri zborovanjih učiteljskega društva, kojega tudi ste velika množina izmed vas, sem z veseljem opazoval, da si prizadevate, da ne bi ostali na vže doseženi stopinji, ampak da bi se vsaj približali se nedosežnemu idealnemu cilju popolnosti. To spregovorim s prepričanjem, da vam bodo besede moje v spodbudo, da na svojem vrlodobrem potu s pomnoženo močjo in novooživljenim veseljem varno stopate naprej. Ako je pa kdo med nami, kojega opominja nek notranji glas, da nima pravice do te izjavljene pohvale, istega naj moje besede opominjajo, da se tudi on zdrani, ter pogumno stopi v vrsto svojih vrlih tovarišev, da si bode tudi on mogel samosvestno reči, tudi jaz sem nekaj k dobri stvari pripomogel.

Da-si zastran stanja naših šol ne morem izrekaty hvale v takej meri, blagovolite pomisliti, da sem neprizanesljiv v stvarnej razsodbi, kakor sem tudi naklonjen osebi nasproti priznati vsako prizadevanje. Imam namreč le vzorne, idealne šole*) pred očmi, ki so nedosegljive. Saj učitelj ni jedini činitelj, ki zamore določiti notranjo vrednost ali kakovost šole, tu sodelujejo činitelji, ki se odtegnejo sami sebi in vsakej sili njih področja. A mi se moramo tega zavedati in ne dajmo se prevariti o tem, kar smo dosegli in kar je sploh dosežno. Pred vsem nam je treba spoznati sodelujoče činitelje, ter nam je tudi skušati, da jih podredimo v svoje področje, in jih dobodemo v svojo oblast. „Neprestano naprej!“ bodi naše geslo.

Jedno sredstvo, da dosežemo svoj namen, je današnja skupščina. Po ukazy e. kr. ministerstva za uk in bogočastje, zavedajoč okr. učit. konferencije, se od nas tirja, da se poganjamo za potrebno soglasje notranje šolske organizacije v okraju, posvetujemo se o sredstvih, ki pospešujejo šolstvo,

*) Primerjaj „Popotnik-ov“ letnik 1890, stran 87: „Z desnega brega Sočinega“. („Da bi se učitelj ogledel za kaj višega, idealnega,“)

stavino okr. šolski oblasti primerne nasvete, ter izrekamo svoje mnenje o predloženih vprašanjih tisti, ki se šolske zadeve.

Danes imeli bomo priložnost se razgovoriti o dveh velevažnih vprašanjih ljudske šole. Pričakujem, da bode vsakdo izmed vas svoje najboljše znanje in skušnje vporabil, da bode nam mogoče povoljno rešiti predložena vprašanja. Če se nam posreči današnje delo, napravili smo znamenit korak naprej. Ker ste učitelji ta vprašanja razmislivali že pri domačih konferencah, imam pravico, pričakovati najživahneje razprave.

V jednem dnevu, sicer pa le v nekaterih urah, v katerih zamoremo biti skupaj, ne moremo težujam za napredek zadostiti. Nprestano naprej! Skupno delovanje naše ne sme nehati z zaključbo današnje skupščine. V tem oziru smo preteklo leto storili svojo dolžnost.

Z zadovoljnostjo zamoremo se ozreti na minolo leto, ker smo, kakor upam, storili tudi po konferenciji lep kos dela. Lotili smo se dela, ki se šestokrat kot nebitveno prezira. Jaz menim izbiro in razvrstitev učne tvarine. Mislim, da je to vprašanje z ozirom na odgojo in pouk zelo važno. Večinoma pripisajem nepovoljni uspeh v naših ljudskih šolah preziraju ravno te strani pouka. Kaj? Koliko? Kako? to so glavna vprašanja, na koja ima odgovarjati v prvej vrsti vsak metodik. Kot ravno tako važno pristavil bi še bilo četrto: V katerem redu? Navadno pa se misli, da se je storilo dovolj, ako se je vprašanje „Kako?“ razumelo jasno.

Danes mi primanjkuje časa, se spuščati v temeljito razpravo tega vprašanja. V dotičnej stvari vas zavračam na predavanje, ki sem ga imel v učiteljskem društvu: „O koncentraciji pouka v ljudski šoli“, katerega je slušalo veliko število navzočih, nekateri so ga morebiti čitali v „Popotniku“. *) Vprašanja Kaj? Koliko? V katerem redu? se naj podaje učna tvarina, se ne morejo v tekočem in tudi ne splošno rešiti. Na nje se more odgovarjati le na podlagi resnobe premišljevanja in z ozirom na posebnosti šolskih razmer. Po tem pretresovanji je sklenilo naše učiteljsko društvo za vsako vrsto šol in za vsako posamezno šolo posebej izdelati podrobni učni načrt, v katerem bode učna tvarina iz nazornega pouka in iz realij zaznamovana teden za tednom za celo šolsko leto.

To podjetje je nepričakovano napredovalo po ukazu vis. c. kr. dež. šolskega sveta od 28. nov. l. l. šte. 7222, ki naravnost zahteva natančno izbiro učne tvarine po sličnem načinu, kakor smo bili to nameravali.

Učni načrti so torej ggotovi. S tem se vendar ni končano naše delo. Največe važnosti je, da se načrti po praksi preskušajo in če bi bilo treba, popravljajo, kar se je vže takrat izjavilo, ko so se

učni načrti vpošiljali. Pri nadzorovanji bodem tej nalogi obračal vso svojo pozornost. Skupno delovati hočemo na to, da stvarimo nekaj rabljivega.

(Konec sledi.)

Iz Slovenskih gor Učiteljsko društvo Št. Lenartskega okraja zborovalo je 7. dan t. m. pri Sv. Trojici v Slov. goricah. Prišlo je blizu $\frac{2}{3}$ udov; a izostali so zopet oni mlačni, katerim je nebo v gmotnem oziru pred ostalimi sodrugi posebno naklonjeno; mladi so še tudi, da lahko peš pridejo, ako se jim jihovi čili konjiči zares toliko smilijo za vprego. Se-li na tak način goji in veže vzajemnost med učiteljstvom?

O določeni uri otvori gospod predsednik sejo, prijazno nas pozdravljajoč, potem se prečita zapisnik zadnje seje, ki se odobri; razdelé se društveni časopisi ter objavi ugodna rešitev c. kr. poštnega urada v Gradcu v zadevi brezplačne vpošiljatve pobotnic učiteljskega osebja potom šolskega vodstva na c. kr. davkarije.

Potem predava nadučitelj gospod M. Rajšp o perečem vprašanji za naše vinogradnike. „Kako je spoznati po trtni uši okužen vinograd in s katerimi ameriskimi trsi je najboljše zasajati okužene gorice?“ Po temeljiti razpravi pokaže učitelj Čerško v kratkem navodu cepljenje ameriskih trsov v zelenji na dva do sedaj najbolj zanesljiva načina, namreč a) v razcep in b) s kopulacijo, zadnjo posebej priporočvši radi lahke vršitve in sličnosti s cepljenjem sadnih drevesc in ker je rast po tej metodi zagotovljena v najvišjih odstotkih.

Drugo predavanje „O krtnu in njegovem domu“ (poroč. nadučitelj gospod J. Budna) bilo je od uvoda, v katerem je govornik povdarjal prav doumno npravno-versko stran prirodopisnega pouka, do konca natančnega popisovanja o bivanji in žitji tega nedolžnega podzemljana vseskozi mično in zanimivo.

Zahvala in občno odobravanje bilo je za vsakim predavanjem najbolji odziv poslušalcev trudoljubivim govornikom za njih izborna dela in trud.

Konečno opiše in razkaže gospod predsednik na ogled mu doposlano „Peyrek-ovo ploščo za risanje“; posebna praktičnost in primerno nizka cena te šolske priprave priporočata vže sami po sebi nje vpeljavo v višjih razredih naših ljudskih šol. Zato vsprejme jednoglasno nasvet gospoda poročevalca, da se pri ugodnih razmerah naj ta priprava uvede pri učencih na višji stopnji te ali one šole, ter naj dotični učitelj prilično kaj poroča o uspehih tega učila.

Ko se je določil še kraj prihodnjega zborovanja (Št. Lenart v Slov. gor.) za mesec avgust t. l., se zaključí zborovanje. Pomenkovali smo se še potem nekaj uric v družbi dragih sotrudnikov ter vzeli seboj marsikatero koristno zrnce, napotivši se zopet v svoje domovje.

Č.

*) Glej „Popotnik“ letnik 1892, šte. 1 in 2.

Ormoški okraj. (Vabilo.) Ormoško okrajno učiteljsko društvo zborovalo bude dne 21. avg. t. l. ob 10. uri dopol. v šolskem poslopju pri Sv. Lenartu. Vspored: a) Društvene stvari. b) Prostovoljno predavanje. c) Skupni obed v Cvrtkovcih. Da bi se tega zborovanja cenjeni udje v polnem številu vdeležili, prosi najvljudneje načelništvo.

Iz Tolminskega. (Vabilo) k slavnostnemu občnemu zborovanju Tolminskega učit. društva v Tolminu dne 16. t. m. ob 9. uri zjutraj. Dnevni red: 1. Predsednikov nagovor. 2. Komensky (pesem).

3. Govor v proslavo Komenskega. 4. „Zavezina“ (pesem). 5. Poročilo tajnikovo. 6. Poročilo blagajnikovo. 7. Volitev treh pregledovalcev računov. 8. Volitev odposlancev. 9. Volitev društvenega odbora. 10. Nasveti. 11. Cesarska. Ker praznuje društvo ob jednom s tem 300letnico velikega slovenskega pedagoga in ker so ravno počitnice, upati je, da se zborovanja vdeležijo vsi čč. gg. društveniki. Društveniki-pevci snidejo naj se v šolskem poslopju točno ob 8. uri k pevski poskušnji.

Tolmin 31. julija 1892.

Odbor.

Dopisi in druge vesti.

Okrajne učiteljske konferencije.

Iz Ljubljanske okolice dne 27. julija. (Okrajna učiteljska konferencija.) Okr. učiteljska konferencija za Ljubljansko okolico bila je letos dne 20. julija v prvomestni deški ljudski šoli v Ljubljani. C. kr. okrajni šolski nadzornik g. Ivan Tomšič otvoril je konferencijo s pozdravom na vse došle učitelje in učiteljice — bilo jih je 43 — ter imenoval svojim namestnikom g. V. Levstik-a. Zapisnikarjema pa sta bila izvoljena gg. Ivan Cerar in Albert Sitsch. Gospod okrajni šolski nadzornik je prebral potem razne ukaze in odredbe višjih oblastev ter v kratkem poročal o vseh v nadzorovanih šolah. Vspeli so bili povsod povoljni, v nekaterih šolah jako povoljni. Le pri uradnih spisih opazil je nekatere nedostatke. Povedal je tudi, kako se naj v prihodnje spustuje.

Po končanem poročilu gospoda nadzornika prečital je gospod J. Novak svoje poročilo: „Kako naj ljudski učitelj obravnava prirodopisne sestavke šolskih knjig, da doseže dovoljni uspeh“. Za njim pa je poročal gospod Fr. Schiffrer, kako bodi „učiteljevo delovanje pred poukom in po pouku gledé šolskega pouka in discipline“. Obe poročili ste bili z občno pohvalo — zadnje le s kratkim pristavkom — sprejeti. Ker je gospod J. Gregorin predlagal, da naj o vsakem predmetu le eden poroča, gospod V. Jaklič in gspdc. J. Vidic nista poročala.

Izmed učnih knjig sprejele so se tudi za prihodnje leto vse dosedanje; le mesto „Prve nemške slovnice“ rabila se bude nova „Praprotnik-Razinger-Zumerjeva prva nemška slovnica in prvo berilo“.

Gospod Fr. Galé poročal je o stanju okr. učiteljske knjižnice, katera šteje 321 del v 839 zvezkih. Dohodkov je bilo v preteklem letu 108 glđ. 99 kr., stroškov 96 glđ. 36 kr.; torej preostanka 12 glđ. 60 kr. Gg. Fr. Černagoj in A. Sitsch sta bila voljena pregledovalcema računov. Nasveti za nakup novih knjig bili vsi sprejeti. Po nasvetu gosp. M. Rant-a bili so vsi dosedanjí gospodje zopet voljeni v knjižnični odbor in sicer: gg. A. Javoršek, Fr. Galé, A. Žibert in gspdc. Kr. Zadnikar.

V stalni odbor pa so bili izbrani gg. J. Gregorin, Fr. Kavčič, V. Lestik in Fr. Papler. Predlog gospoda J. Žirovnika-a, da naj stalni odbor daje naloge le takim gg. učiteljem in gspdc. učiteljicam, ki so vsaj 2 leti in ne več kakor 6 let v službi, je bil z veliko večino sprejet. Le g. Fr. Stojec se je temu protivil.

Gospod okrajni šolski nadzornik se je na to zahvalil gospodu vladnemu svetniku in okrajnemu glavarju Ivanu Mahkot-u za njegovo prisotnost, gg. poročevalcem za njih vestno sestavljena poročila in konečno vsem za polnoštevilno vdeležbo in pozornost med konferencijo; naposled pa zaklical zaščitniku vsega šolstva Nj. Veličanstvu presvitlenu cesarju Francu Jožefu I. trikratni „Slava!“

Ko se je odpela cesarska himna, zahvalil je g. V. Levstik gospoda okrajnega šolskega nadzornika na vzornem in nepristranskem vodstvu konferencije.

Pri skupnem obedu, katerega se je vdeležil tudi gospod vladni svetnik, napil je gospod okrajni šolski nadzornik najprej presvitlenu vladarju, gospod vladni svetnik učiteljstvu Ljubljanske okolice, g. Fr. Papler gospodu vladnemu svetniku itd. Novak.

Iz Belokrajne. 14. julija bila je uradna učiteljska konferencija v Črnomelju. Belokranjsko učiteljstvo zbralo se je zgodaj zjutraj v Črnomelji, odkoder se je korporativno podalo v Vojnovas, kjer se je brala sv. maša za rajnega učitelja Hočevar-ja. Pri maši je pel učiteljski zbor; tudi na grobu rajnega tovariša zapeli so pevci ginljivo žalostinko. Na to je korakalo učiteljstvo zopet v mesto ter se zbralo v krasni Franc Jožef-ovi šoli. Točno ob 9. uri otvori gospod nadzornik Anton Jeršinovic konferencijo s prijaznim pozdravom na zbrano učiteljstvo. Zborovanja se je vdeležilo 24 gg. učiteljev in 6 gspdc. učiteljic. Gospod nadzornik predstavi na novo došle učiteljske moči kakor: gospo Ivano Zupance-Bregar v Staremtrgu, gspdc. Ivano Arko v Semiču, gspdc. Karolino Kadiunig v Dragotušu in gospoda Ivana Maharič-a v Podzemlju. — Zapisnikarjema

se izvolita Franc Kopitar in Ivan Malnarič. V poročilu o nadzorovanjih se je gosp. nadzornik izrekel jako pohvalno, kajti belokranjsko učiteljstvo prizadeva si vsestransko vestno izpolniti važni svoj nalog. — Pri branji je treba paziti, da otroci glasno in počasi beró, da pazijo na razna znamenja in prav naglašajo, poslednje je pri nas težko doseči, ker govori ljudstvo posebno narečje. — Slovnice spisja in pravopisja se šolska mladež jako dobro vadi. Izvrstno so otroci poučeni v zemljepisji in zgodovini; posebno kar se tiče naše ožje in širje domovine in visoke vladarske hiše. — Pri računstvu so posebne važnosti šolske naloge, ker tu otrok pokaže koliko zamore storiti samo brez učiteljeve pomoči. Nova mera in vaga se mora večkrat ponavljati, ker otroci le radi pozabijo, kar so jedenkrat slišali.

Pri lepopisju naj bi se povsod uvedla pokončna pisava. V višjih razredih oziroma oddelkih naj se otroci vadijo prostega risanja brez stigem; podobe naj se jemljejo iz obližja. Petje se jako dobro vadi; sem ter tje se vže čnje dvoglasno petje, kar je jako hvalevredno. V ženskih ročnih delih poučevale so gospodičine posebno to, kar kmečko dekle v navadnem življenji najbolj potrebuje. Nemščina se je učila kot obligaten predmet na četirirazrednicah v Črnomelju in Metliki, poleg tega pa še kot neobligaten predmet na trozrednicah v Semiču in dvorzrednicah v Podzemlju. Uradni spisi so bili v redu. V šolsko kroniko naj se vpisuje sproti, vpisujejo naj se pa tudi oni važni dogodki, ki se ne tičejo strogo šolskih zadev. Pri izkazih šolskih zamud učitelj dobro poizve, je-li oni, ki je za zamude otroka odgovoren, doma ali ne, kajti čisto se pripeti, da se izkaže oče, ki je pa v Ameriki. Šolski vrti so večinoma pri vseh šolah v lepem redu, in gospodje ki se bodo pečali z napravo šolskih vrtov, imajo priložnost ogledati jih. — Naposled priporoča gospod nadzornik, da bi slavno učiteljstvo tudi v prihodnje živelo v slogi s krunimi šolskimi sveti in častito duhovščino, kjer bi pa nastalo kako nasprotje, naj učitelj postopa taktno in premišljeno. Temu je sledil razgovor o novejših ukazih. Razdelitev učne tvarine iz realij je visoki c. kr. deželni šolski svet z odlokom od 5. novembra 1891 šte. 2240 z zadovoljstvom odobril.

Vis. c. kr. dež. sol. svet je vsled odloka 1. marcija 1892 pro 1892/3. za nakup knjig za revne otroke dovolil 122 gld., gosp. nadzornik pa je prosil, da se ta svota zviša za 73 gld. 40 kr., kar se je tudi dovolilo. Potem spodbuja gosp. nadzornik, da pristopi učiteljstvo k podružnici „Rudeči križ“. — Na to je predaval gospod Franc Šetina prav izvrstno o pokončni pisavi. Učiteljstvo je pri praktičnem nastopu videlo razloček med pokončno in poševno pisavo, Gospod poročevalec je stavil sledečo resolucijo: Okrajna učiteljska konferencija se izreče iz zdravstvenih in pedagoških ozirov za pokončno pisavo, se jednoglasno sprejme.

Gospod nadzornik je pa v $\frac{1}{2}$ ure trajajočem nastopu z učenci jasno pokazal izvrstno metodo, kako poučevati zemljepisje v zvezi z zgodovino, kar je zbrano učiteljstvo burno odobravalo. Med predavanjem sta počastila konferencijo gosp. mestni kaplan Mat. Novak in g. Lalek, župnik iz Primorja.

Učne knjige za prihodnje leto ostanejo iste, samo za nemški pouk se sprejme nova nemška slovnica in berilo od Razinger, Praprotnik in Žamer.

Pregledovalcema računov okr. učiteljske knjižnice se izvolita Juvaneč in Engelmann; računi so bili z vsemi prilogami v redu. V knjižnični odbor se izvolijo gg. Perko, Štefančič, Šetina in Justin. V stalni konferenčni odbor gg. Šetina, Lovšin, Barle, Bartelj. S tem je bil dnevni red končan in gospod predsednik sklene zborovanje ob $1\frac{1}{2}$ uri popoldne s trikratnim slava na presvitlega cesarja. Gospod Lovšin v imenu zborovateljev zahvali gospoda predsednika spretnem in nepristranskem vodstvu konferencije. Skupni obed bil je pri gospodu Šetin-u. Med mnogimi napitnicami bila je tudi ona na presvitlega cesarja, kojo je učiteljstvo sprejelo s krepkim slava, ter stojč zapelo cesarsko pesem. Gospod Fran Šetina je spomnil 30-letnega učiteljskega delovanja gospoda nadzornika A. Jeršinovca. Gospod Lovšin stavi predlog, da bi se v ta spomin odposlala nabrana svota družbi sv. Cirila in Metoda, kar je učiteljstvo z navdušenjem odobravalo, ter zbralo svoto 10 fl., koja se je takoj odposlala. Gospod glavar dr. Hinterlechner je tudi počastil učiteljstvo pri Šetin-u. Le prekmala nam je v veseli družbi potekel čas, začeli smo se razhajati z željo, da bi se vsi zdravi sešli v prih. letu. J. Malnarič, zapisnikar.

Iz šaleške doline. Dne 25. junija t. l. se je v prijaznem mesteci Slov. Gradec vršila uradna okrajna učiteljska konferencija za okraje Marenberg, Šoštanj in Slov. Gradec v gostilni g. Günther-ja. Zbrali so se tukaj učitelji iz raznih krajev: od bregov srebrne Savinje in kalne Drave, iz Savinjske in podravske doline. Ob 9. uri popoldne otvori gosp. predsednik, c. kr. šolski nadzornik, Janko Trob-j konferencijo. Prijazno pozdravi navzoče, ki so se danes skoro brez izjeme zbrali ter konstatuje, da so se šolski napredki v teh okrajih tudi letos povzdignili in zboljšali, da se torej stanje šol v obče sme „zadostno“ imenovati.

V daljsem govoru omeni veselega spomina 700-letnega združenja Štirske s starodavno Avstrijo, omeni v daljšej besedi slavnega jubileja učenjaka narodov, slavnega Komeuskega; dalje omeni prezdognje smrti tovariša g. Mahorič-a (navzoči vstanejo v znak sožalovanja raz sedežev) in opomni navzoče, naj se prav pridno udeležujejo debat pri današnjih govorih in zakliče slednjič presvitlему vladarju Franjo Josipu trikratni „živio“, kar navzoči storé z veseljem. Pitek pozdravi preblagorodnega gospoda c. kr. namestnijskega svetovalca Henr.

viteza Finetti-ja, ki je blagovolil konferencijo s svojo navzočnostjo počastiti. Svojim namestnikom imenuje g. ravnatelja Barlet-a. Zapisnikarjem sta bila voljena gg. Runove in Schechl, slovenjgraške šole. Potem se je dnevni red vršil po vsopredu.

Ko so prišli govori na vrsto, se oglasi gospod Sitter — Brezno, ter govori o „pokončni pisavi“. Razgovori in debata o tem predmetu so bili zelo burni pro in contra; slednjič se je sklenilo, jednako vže drugim konferencijam, o tem predmetu počakati natančnejih skušenj. Potem so se vrstili govori: S čim zamore učitelj zanimanje ljudstva za šolo obujati in pospeševati? Tudi o tem predmetu so bili razgovori zelo živahni, ker nič manj, nego 19 udov se je k besedi oglasilo. Dalje: Slovnica in naše slovnične knjige in „Kako se morajo realije obravnavati, da se tudi slovnični pouk pospešuje?“ G. namestniški svetovalec je dalje časa z zanimanjem poslušal govore in v svojem nagovoru omenil, da spozna dobro velik vpljiv šole na ljudstvo in da z velikim veseljem pospešuje, kjer je le mogoče, koristi šole in učiteljev. Navzoči udje konferencije so se prav pridno udeleževali debat, ter pazno poslušali govore. Članom deželne učit. konferencije so bili izvoljeni: I. za slovenjgraški okraj: g. naduč. Fr. Vrečko — Št. Ij pri Mi-linjah, II. za marenberški okraj: g. Sitter — Brezno in III. za šošt. okr. g. Smolnikar — Zavodnje. V književni in stalni odbor so bili voljeni stari dosedanjji udje. Ko je bil dnevni red končan, zahvalji g. predsednik navzoče na vstrajnosti in obilni udeležbi pri razgovorih in sklene konferencijo ob 3. uri popoludne. — G. Sitter zahvali v imenu navzočih g. predsednika na izbornem vodstvu konferencije in za podeljene nasvete in nauke.

Zatem se je vršil v omenjenem salonu skupni obed, in proti večeru smo si zopet v roke segali na „srečno, veselo svidenje!“ J. P.

Krško. (Vabilo.) „Pedagogičsko društvo“ se obrača tem potom do vseh slovenskih učiteljev in učiteljic, tako tudi do slovenskega razumnštva z nujno prošnjo, da bi mu blagoizvolili pristopiti, ker le tedaj bode mogoče nadaljevati začeto pedagogičsko-slovstveno delo.

Ako se ozremo na smoter tega jedinega slovenskega pedagogičskega literarnega društva, menili bi, da ga ni učitelja, ni učiteljice, ki bi ne bil njegov podpornik, društvenik, sodrudnik. Žalibog, da temu ni tako, in le malo je število društvenikov. Skoro bi mislili, da slovenskemu učiteljstvu ni mnogo do tega, ima-li svoje literarno središče, ali ne!

Propad našega društva bi bil v nečast učiteljstvu, vspevanje njegovo pa mu bodi v največji in najlepši stanovski ponos.

Tu nam ni teba kazati še le na druge stanove, kateri z največjo požrtvovalnostjo gojé svoje strokovno znanje. Ozmro se jedino le na slična pedagogičska društva hrvatska, češka, poljska, nemška itd. in dvomimo, da bi našli pri njih mnogo učiteljev —

učiteljic — nedruštvenikov. Zato pa ta društva tudi lepo vspevajo in širijo ugled učiteljskega stanu! Res, da se naše društvo ne more povsem meriti z enakimi inimi društvi; a temu se takoj odpomore, kadar bi pristopili vsi učitelji in vse učiteljice k društvu in deloma tudi sodelovali pri njem, kajti mnogo stvarine je pri nas še neobdelovane, mnogo dela in truda nas še čaka; posebno nam še nedostaje specijalne metodike in pedagogičskih klasikov.

Odbor se ne straši truda in dela, ako najde le duševnih sodrudnikov in gnotnih podpornikov.

Zdramite se torej, častiti tovariši in tovarišice, brez izjeme! Žrtvuje malo letnino sebi v duševno korist, stanu pa v čast in ponos!

Ako bi se slovensko učiteljstvo ne odzvalo v obilnem številu temu vljudnemu vabilu, bode najbrž odbor primoran opustiti nadaljno izdavanje „Letnika“ in izdajati le še posamne spise, in to tedaj, kadar se oglasi zadosti naročnikov ali društvenikov, oziroma kadar se razproda večina društvenih knjig, katere ima odbor še v svoji zalogi. Z razpečanjem teh teh knjig bi si društvo nekoliko izboljšalo svoje materialno stanje. Zato ob jednem vljudno vabimo slov. učiteljstvo, da nemudoma seže po teh knjigah.

Pred vsem nameravamo izdati „Jezikovnega pouka II. praktiški del“, potem „Nazorni pouk“, „Pouk o črtelih v pomnoženi izdaji“ in „Navod za obrtno strokovno risanje“ itd. Odbor je pa tudi pripravljen, vsprejemati spise druge vsebine. A tudi izdajanje teh spisov je, kakor rečeno, zavisno od p. n. učiteljstva in se utegne zavleči dotlej, da se oglasi za-nje zadosti naročnikov, oziroma društvenikov.

Sploh pa prosimo častito slovensko učiteljstvo, naj se blagoizvoli po strokovnih listih izjavljati, kako želi, da bi se znanprej uravnalo naše pedagogičsko-slovstveno društvo.

Letnina iznaša 1 glđ. in 10 kr. za poštnino. Primerni spisi razne vsebine naj se pošljajo odboru.

V Krškem, meseca julija 1892. Odbor.

Od Save. (Učitelji bodimo složni! — V slogi je moč! — Naša „Zaveza“.) Pogostoma je našim nevspehim kriva nesloga. Učiteljstvo n. pr. ima pri sejah okrajnega šolskega sveta navadno večino in vendar se malokdaj spolnijo želje učiteljstva. Čestokrat je temu nejednost učiteljskih zastopnikov kriva. Dá, pogostoma se tudi primeri, da je nadzornik jedini zagovornik učiteljskih teženj, ker od učiteljstva voljena zastopnika večkrat pozabita, kaj je njih naloga v okrajnem šolskem sveti. Seveda, da bi se za nepostavnosti potegovala, tega ne more nihče zahtevati. Nepostavnosti se tudi nikdar ne izvrše! Ali če gre za ustanovitev ali razširjenje kake šole, zahteva njihova stanovska dolžnost, da glasujeta za to, kakor hitro je postavno število otrok dokazano. Tudi v osobnih zadevah morata se v prvi vrsti ozirati na tovariše lastnega okraja. Sploh naj bode učiteljstvo vedno v ožji duševni dotiki med seboj, vsaj imamo v ta namen

svoja učiteljska društva. Glede na edinost, treba se nam je od drugih stanov še mnogo učiti. Le pogledno na nam najbližji stan, kako s svojo slogo in organizacijo napreduje ter n. pr. na Kranjskem vže dominira skoraj v vseh javnih zastopih. Tu se podpirajo eden drugega ter podajajo roke v složno delovanje. Tu ne zapaziš nikjer očitno zavisti in nevoljivosti! Napredek posameznega smatra se kot napredek cele stranke. V tej zadevi bi tudi naša „Zaveza“ lahko mnogo storila.

Ne zadostuje pač, da se le volijo odposlanci za občni zbor. Odposlancem naj se dajejo tudi društvena naročila. Potem pa se morajo tudi vdeležiti zborovanja, ali pa prej mesto drugemu odstopiti.

Pri „Zavezinih“ glavnih zborih pa ne kaže razpravljati metodično-didaktičnih vprašanj. Za to so sekcije, okrajna učiteljska društva in uradne učiteljske konferencije; „Zaveza“ pa naj se poganja za splošne učiteljske pravice in koristi!

Pred vsem nam je delovati za enakostno uređitev plač takozvani konkretual-status. — Po tem bode tudi za učiteljstvo veljal izrek Napoleona I.: „Vsak prostak nosi maršalsko palčico v svojem tornistru!“ — a —

(Dijaški shodi.) Dne 2., 3. in 4. bile so v Ljubljani jako lepe dijaške slavnosti. Prvi dan bil je shod slovenskih in hrvatskih gimnazijskih abiturientov s koncertom, drugi dan ustanovili so slo-

venski vseučilišniki ferijalno društvo „Sava“, ki ima jako lep namen in stoji na trdni podlagi; dne 4. avg. pa so priredili abiturijenti slovenskih in hrvatskih učiteljskih velikih veselico, ki je dostojno sklenila trilogijo lepih slavnosti in katere čisti dohodek je bil namenjen „družbi sv. Cirila in Metoda“ ter „Narodni šoli“. Pri veselici sodelovale so tudi abiturijentije goriskega ženskega učiteljskega. Želimo le, da bi obrodili ti shodi mnogo dobrega sadu in da bi pobratimstvo, ki se je sedaj sklenilo, ostalo vedno iskreno in trajno. Ker imajo abiturijenti mariborskega učiteljskega večinoma vže svoje službe in se torej niso mogli vdeležiti ljubljanskih shodov, priredili so svojo veselico v „Narodnem domu“ v Ptuj, ki se je obnesla prav sijajno, o kateri pa še pričakujemo natančnejega poročila.

(Umrli) je dne 1. avgusta v Ljubljani Ivan Zupan, umir. kralj. profesor Zagrebske velike gimnazije. Pokojnik je bil znan govornik in pisatelj. Tudi nekaj pesmij je zložil. N. v m. p. Dne 31. julija umrl je v Pragi Matija Majar, najstrajnejši zagovornik ilirske ideje. Rojen leta 1809 v Goricah v Žiljski dolini, bil je župnik v Gorjah blizu rojstne vasi, pozneje pa na Križni gori v Celovci. Leta 1833. preselil se je bil v Prago, kjer je živel ob milodarjih. Pisal je mnogo, tudi za „Družbo sv. Mohorja“. Leta 1873 začel je izdajati poseben list „Slavjan“, s katerim je hotel dati pravilo, katera je izrekel v svojih spisih „Uzajemni pravopis slavjanski“ in „Uzajemna slovnica ali mluvnica slavjanska“, izdanih leta 1865., praktično veljavo.

Kateri gospod nadučitelj bi menjal službo? Naznan. „Pop.“ upravu.

Št. 434. Razpisi natečajev.

Učiteljska event, tudi podučiteljska služba.

Na petrazredni ljudski šoli v Središču (Polstrau) se umešča druga učiteljska služba eventuelno tudi podučiteljska služba z dohodki IV. plač. razreda stalno, podučiteljska služba event. tudi provizorično.

Prosilci naj pošljejo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so nemškega in slovenskega poučevanja zmožni in avstrijski državljani, do 8. septembra t. l. na krajni šolski svet v Središču (Polstrau).

Okrajni šolski svet Ormož 25. julija 1892.
1-2 *Predsednik: Ranner s. r.*

Št. 292. **Podučiteljska služba.**

Na trirazredni ljudski šoli v Rogateci se umešča podučiteljska služba z dohodki III. plačilnega razreda in brezplačnim stanovanjem.

Prosilci naj pošljejo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so nemškega in slovenskega poučevanja zmožni in avstrijski državljani, do 7. avgusta 1892 krajnemu šolskemu svetu v Rogateci. Okr. šolski svet Rogatec, dne 8. julija 1892.
2-2 *Predsednik: Scherer s. r.*

Št. 299. **Mesto učitelja-voditelja.**

Pri Mariji Reki se umešča na jednorazrednici, ki se bode aktivirala s 1. novembrom t. l. služba učitelja-voditelja z zakonitimi dohodki po III. plač. razredu in prostim stanovanjem v novem šolskem poslopju stalno ali namestno.

Prosilci vložijo naj svoje redno opremljene prošnje, zlasti z dokazom, da so zmožni poučevati v

katoliškem verouku in da so avstrijski državljani, predpisanim potom, odnosno direktno pri krajnem šolskem svetu pri Mariji Reki, pošta St. Pavel v Sav. dolini najzadnje do 30. avgusta 1892. Okr. šolski svet Vranksko 24. julija 1892.

Predsednik: Marek s. r.

Št. 493. **Razpis učiteljskih služeb.**

O. š. v. v. tolminskem šolskem okraju se s tem razpisuje:

- mesto podučitelja na četirirazrednici v Kobaridu, in
- mesto podučitelja, oziroma podučiteljice na dvorazrednici v Podmelci.

Dohodki obeh mest so III. plačilne vrste poleg dež. š. postav 10. marcija 1870 in 4. marcija 1879.

Prošnje s postavnimi spričevali naj se vložijo pri podpisaneemu v dobi 6 tednov po razglasenju razpisa v časniku „Osservatore Triestino“ po predpostavljenih oblastnjah.

C. k. r. okr. š. svet v Tominu, 22. julija 1892.
Predsednik: Marenzi s. r.

Št. 500. **Podučiteljsko mesto.**

Na dvorazrednici v Pišecah, uvrščeni v III. plačilni razred, se umešča služba podučitelja stalno oziroma začasno.

Prosilci za to mesto vložijo naj svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta do 10. septembra t. l. pri krajnem šolskem svetu v Pišecah, (pošta Brežice).

Okr. šolski svet Brežice 3. avgusta 1892.
Predsednik: Arailza s. r.

Vsebinska. I. Kako vzbudi učitelj svojim učencem veselje do učenja in kako mu je ravnati, da ga ne zgrubijo. (Za nagrado). — II. Štajerski podučitelji in volilna pravica. — III. Pedagog. razgled. — IV. Listi slovenskega učitelja — kolesarja. (Konec.) — V. Slovstvo. (Novosti). — VI. Proslava 300letn. J. A. Komenskega. — VII. Društ. vestnik. — VIII. Dopisi in druge vesti. — IX. Natečaji.